

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การศึกษารูปแบบประติมากรรมปูนปั้นด้านนา
ในจังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นายสุรจิต คอทอง

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรปริญญา สุขวัฒนา ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นันทนา ปกป้อง กรรมการ

อาจารย์ คร. แสนธ์ สายสุภลักษณ์ กรรมการ

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบ เทคนิค วิธีการ ประติมากรรมปูนปั้นด้านนาที่ยังคงอยู่ในสภาพปัจจุบัน และศึกษาแนวทางการได้รับรูปแบบ ศิลปกรรมจากสกุลช่างอื่นๆ ภายในบริเวณวัดเจ็ดยอด และวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร การเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและภาคสนาม โดยการศึกษาภาพถ่ายเส้น ข้างเคียงภาพ ตลอดจนการสัมภาษณ์นักโบราณคดี และกลุ่มช่างปูนปั้น ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และนำเสนอโดยการพรรณนา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า รูปแบบประติมากรรมปูนปั้นได้ถูกนำมาใช้ในการประดับตกแต่ง โบราณสถาน โดยฝีมือช่างและศิลปินด้านนาในยุคทองของศิลปวัฒนธรรมดังนี้

1. รูปแบบประติมากรรมปูนปั้นเทวดาลักษณะนูนสูง ปั้นประดับตกแต่งผนังด้านนอก วิหารเจ็ดยอด มีทั้งหมด 70 องค์ ยืน 26 องค์ นั่ง 44 องค์ สภาพรูปเทวดาส่วนใหญ่ชำรุด ยังคงสภาพที่สมบูรณ์ลักษณะยืน 3 องค์ มีการออกแบบประดิษฐ์ขึ้นอย่างสวยงาม รูปเทวดา เป็นแบบโครงสร้างภาพบุคคลที่มีการตกแต่งเครื่องทรงประดับอาภรณ์อย่างกะทัดรัด นอกจากนี้ ยังพบประติมากรรมปูนปั้นรูปเทวดาลักษณะนูนสูง ปั้นประดับผนังด้านนอกหอไตรวัดพระสิงห์ ทั้งหมด 16 องค์สภาพสมบูรณ์ทั้งหมด ยืนประนมหัตถ์บนฐานดอกบัว มีเพียงสององค์ ที่ถือดอกไม้อื่นบนหลังสิงห์ และอีกหนึ่งองค์ทำท่ากำลังเหาะ ความแตกต่างของ

เทวดาแต่ละองค์อยู่ที่ลวดลายประดับอาคาร และ ได้ศึกษารูปแบบเทวดาที่พระอุโบสถสองสงฆ์ อีก 8 องค์ ลักษณะส่วนใหญ่คล้ายเทวดาที่หอไตร จากการศึกษาอิทธิพลรูปแบบศิลปกรรมของ สกุลช่างอื่น ๆ พบว่ารูปแบบปูนปั้นเทวดาที่สถูปวิหารวัดเจ็ดยอด ได้รับอิทธิพลศิลปกรรมมาจาก แหล่งเดียวกัน กล่าวคืออิทธิพลศิลปะลังกา ศิลปะสุโขทัย ส่วนรูปแบบเทวดาวัดพระสิงห์ ได้รับอิทธิพลมาจากวัดเจ็ดยอด

2. รูปแบบประติมากรรมปูนปั้นลายพันธุ์พฤกษา ส่วนใหญ่เป็นลายประเภทเครือเถา ในลักษณะกิ่งประติมากรรม กิ่งธรรมชาติ เป็นเอกลักษณ์ของเชียงใหม่ล้านนา ที่เรียกว่า ลายเครือล้านนา ตำแหน่งที่นำไปใช้ปูนประดับโบราณสถานได้แก่ ปูนประดับผนัง เสากรอบซุ้ม ส่วนมุม และส่วนโค้งตอนบนของซุ้ม ที่วัดเจ็ดยอด ได้มีหลักฐานปรากฏอยู่ที่สถูปวิหารเจ็ดยอด ซุ้มประตูโขง มณฑปพระแก้วจันทน์แดง เจดีย์บรรจุพระอัฐิและพระอังคารธาตุพญาดีโลกราช และอนิมิตเจดีย์ นอกจากนี้ที่วัดพระสิงห์วรมหาวิหารยังพบประติมากรรมปูนปั้นลายพันธุ์พฤกษา ที่พระอุโบสถสองสงฆ์ หอไตรและวิหารลายคำ จากการศึกษาอิทธิพลรูปแบบศิลปกรรมของ สกุลช่างอื่น ๆ พบว่ารูปแบบปูนปั้นลายพันธุ์พฤกษา ได้รับอิทธิพลศิลปกรรมจีนในลักษณะของ ลายประดับจากเครื่องถ้วยลายครามของจีน สมัยราชวงศ์ซ่งและราชวงศ์หมิง

3. รูปแบบประติมากรรมปูนปั้นลายประติมากรรม พบในส่วนมุมซุ้มที่เป็นรูปตัวหงา ลายกระหนก มักใช้คู่กันกับประติมากรรมรูปหงส์ นอกจากนี้ยังพบลายประติมากรรมรูปสัตว์ หิมพานต์ ปูนประดับที่หอไตรวัดพระสิงห์ ลักษณะเป็นประติมากรรมนูนสูงอยู่ในกรอบคดโค้ง 75 กรอบมีสภาพสมบูรณ์ รูปแบบปูนปั้นลายประติมากรรมได้รับอิทธิพลศิลปกรรมจีน ศิลปะพม่า ศิลปะรัตนโกสินทร์ และสืบทอดมาจากศิลปะล้านนาอีกด้วย

4. ด้านเทคนิค - วิธีการ ฝีมือช่างปูนปั้นเชียงใหม่ล้านนาเป็นศิลปินชั้นครู สืบเนื่อง มาแต่สกุลศิลปะที่มีอุดมคติ และมีกระบวนการ ขั้นตอน กรรมวิธีที่สูงมาก ดังเห็นรูปแบบ ประติมากรรมที่คงอยู่ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มช่างปูนปั้นในปัจจุบันมีเทคนิค - วิธีการ 2 แบบ แบบโบราณและแบบสมัยใหม่

Independent Study Title	Study of Lanna's Stucco Sculpture Form in Chiang Mai Province	
Author	Mr. Surachit Khothong	
M. Ed	Vocational Education	
Examining Committee	Asst. Prof. Pornparinya Sukawattana	Chairman
	Asst. Prof. Nantana Pokpong	Member
	Lect. Dr. San Saisuphaluck	Member

Abstract

This independent study aims at studying the format, techniques, methods utilized in the casting of Lanna's stucco sculpture as well as examining other related artistic skills acquisition. The areas to be focused are at Wat Chet Yod and Wat Pharsing Woramahawiharn. The data was collected through documents and the field study sketching and photograph taking. Interviews with the archeologists and workers were also important part of data collection. The data collected was then analyzed, classified, and descriptively presented.

The study found that the stucco sculpture patterns utilized as decorations by craftsmen of Lanna during the golden age of the cultural arts can be classified as follows:

1. The deities in sculpture pattern which were high - relief were put on the outer wall. The number of the deities was 70; 26 of which were in standing position while the rest were in sitting position. Most of them were not in perfect forms. Only three of them that were in standing position were found to be perfect forms. The deities also displayed the costumes and decorations used by the Kings.

We also found 16 deities in stucco sculptures in high-relief pattern on the outer wall of the scripture hall at Wat Phrasing. The stucco sculptures are considerably in good condition. They stand on the lotus in Wai position. Only two of them hold flowers standing on the lions and flying. Each deity are clad in different style of clothing. Eight deities found at Wiharn Chet Yod were also influenced by the same artistic designs, the SriLankan and Sukhothai schools of arts. The deities at Wat Phrasing were influenced by the designs found at Wat Chet Yod.

2. Phanplugsu stucco sculpture designs were mostly found to be in linear forms that were inspired by imagination and nature. This distinctive form is the uniqueness of Lanna arts. They were applied as decorative items on walls, columns, deities, arch over lintels. This particular decoration was found at Wat Chet Yod and Wat Phrasing. The floral designs was influenced by Chinese arts found on the Chinese porcelain during the Yuan and Ming Dynasty.

3. Imaginative Stucco Sculpture forms found in the deities of arch are called Knuge and Lai Kranok. These forms were usually accompanied by peacock sculpture. The imaginative sculpture forms featuring animals in Himavanta forest were also found at the scripture hall of Wat Phrasing. The high-relief in 75 arch frames were found to be in perfect condition. They were influenced by Chinese, Burmese, Lanna artistic styles.

4. Techniques - Methods. Chiang Mai Lanna sculpture craftsmanship was considered good models that were idealistic; they had their own classical process. This could be witnessed through the casting sculpture works. The craftsmen used both traditional and modern techniques.